

APOLLOS UIT ALEXANDRIË

Handelingen 18:24-28 • door Gerhard Westerman

‘EN EEN JOOD NU GENAAMD APOLLOS, VAN GEBOORTE EEN ALEXANDRIJN, EEN WELSPREKEND MAN, KWAM IN EFEZE; HIJ WAS MACTIG IN DE SCHRIFTEN. DEZE WAS ONDERWEZEN IN DE WEG VAN DE HEER, EN VURIG VAN GEEST SPRAK EN LEERDE HIJ NAUWKEURIG DE DINGEN BETREFFENDE JEZUS, HOEWEL HIJ ALLEEN DE DOOP VAN JOHANNES KENDE. EN DEZE BEGON VRIJMOEDIG TE SPREKEN IN DE SYNAGOGE. TOEN PRISCILLA EN AQUILA HEM HADDEN GEHOORD, NAMEN ZIJ HEM MET ZICH MEE EN LEGDEN HEM DE WEG VAN GOD NAUWKEURIGER UIT. TOEN HIJ NU NAAR ACHAJE WILDE DOORREIZEN, MOEDIGDEN DE BROEDERS HEM AAN EN SCHREVEN AAN DE DISCIPELEN HEM TE ONTVANGEN. DAAR AANGEKOMEN, WAS DEZE DOOR DE GENADE DE GELOVIGEN TOT GROTE STEUN, WANT KRACHTIG WEERLEGDE HIJ DE JODEN IN HET OPENBAAR DOOR UIT DE SCHRIFTEN TE BEWIJZEN DAT JEZUS DE CHRISTUS IS.

Inleiding

Van Apollos is niet anders bekend dan dat hij een Jood was, afkomstig uit Alexandrië. Hij moet op een of andere manier met het onderwijs van Johannes de dooper in aanraking zijn gekomen, misschien via diens discipelen, en werd een vurig verkondiger ervan en predikte ook Jezus. We weten ook niet hoe en waarom Apollos de stad Efeze bezocht. Maar wat we wel van hem weten is voldoende om daar enige aandacht aan te besteden. Het is opvallend dat er weinig biografieën over Apollos zijn; hierbij dan een poging om aan die leemte een einde te maken. Toch is Apollos een groot werktuig in Gods hand geweest om de gelovigen te bemoedigen en te versterken. Ook al was zijn kennis beperkt, omdat hij niet op de hoogte was van de dood van Jezus en de opstanding, was dat toch geen belemmering om vol overtuiging Gods Woord te verkondigen. Hij handelde naar hetgeen hij wist en daarin is hij ook voor ons een voorbeeld. Gelukkig kwam hij in Efeze in aanraking met Aquila en Priscilla en werd het tekort aan kennis aangevuld.

Naast Handelingen 18:23-28 wordt zijn naam verder nog vermeld in de volgende teksten: Hand.19:1; 1Kor.1:12; 3:4,5,6,11,22; 4:6; 16:12; Tit.3:13.

Priscilla en Aquila

Dit echtpaar heeft niet alleen een belangrijke plaats en rol in het leven van de apostel Paulus gehad, maar ook in dat van Apollos. Het waren Joden die afkomstig waren uit Pontus, een plaats die ook de apostel Petrus vermeldt in zijn eerste brief. In de tijd van de apostelen woonden er ook christenen in Pontus, dat behoorde tot de Romeinse provincie Galatië-Kappadocië en aan de zuidkust van de Zwarte Zee lag. Hoe het echtpaar in Rome terecht was gekomen weten we niet, in elk geval moesten zij Rome verlaten op bevel van keizer Claudius, vermoedelijk in het jaar 49 (18:2). Claudius was na Augustus de vierde keizer van het Romeinse rijk van 41 tot 54. Priscilla en Aquila zijn dan terecht gekomen in de stad Korinthe, waar ze onderdak verleenden aan de apostel Paulus; beide mannen waren tentenmakers van beroep (Hand.18:3). In 52 maken Priscilla en Aquila samen met Paulus de oversteek van Korinthe naar Efeze (Hand.18:18). Paulus gaat vanuit Efeze eerst op reis naar Jeruzalem, terwijl Priscilla en Aquila te Efeze blijven. Daar ontmoeten ze Apollos, die van hen nader onderricht in het onderwijs van het christelijk geloof krijgt. Als Paulus weer in Efeze

komt, hebben Priscilla en Aquila een gemeente bij hen aan huis (1Kor.16:19). In de drie jaar dat Paulus te Efeze blijft, staan ze hem bij, en leggen zelfs hun leven voor hem in de waagschaal. Zowel Paulus als de niet-joodse gemeenten zijn hen zeer dankbaar (Rom.16:3; 1Kor.16:19; 2Tim.4:19). In het jaar 54 wordt Claudius door zijn vrouw vermoord, en haar zoon Nero bestijgt de troon. Kennelijk kunnen de Joden dan weer naar Rome terugkeren, want als Paulus in 57 de brief aan de Romeinen schrijft, laat hij Priscilla en Aquila en de gemeente bij hen aan huis hartelijk groeten (Rom.16:3-4).

Apollos – de persoon

Er is uiteraard geen betere prediker van het evangelie geweest dan de Heer Jezus, want de mensen hingen aan zijn lippen wanneer Hij tot hen sprak (Luk.19:48). De grote menigte hoorde Hem graag wanneer woorden van genade uit zijn mond kwamen (Mark.12:37; Luk.4:22). De apostel Paulus werd er door de Korinthiërs van beschuldigd dat zijn spreken verachtelijk was (2Kor.10:10). Paulus zelf zegt, ironisch bedoeld geloof ik, 'ik ben een onkundige in het spreken' (2Kor.11:6). Om de heiligen toe te rusten en de gemeente op te bouwen heeft God sommigen gegeven als apostelen, anderen als profeten, weer anderen als evangelisten en nog weer anderen als herders en leraars. Aan die opbouw van het lichaam van Christus heeft Apollos een grote bijdrage geleverd (Ef.4:11). Want als we het opgegeven Schriftgedeelte doorlopen, dan zien we dat hij zijn gaven en talenten rijkelijk heeft gebruikt in Efeze en Korinthe (19:1), maar ook in Kreta (Tit.3:13). In de gemeente te Korinthe wordt er zelfs een zekere voorkeur aan Apollos gegeven boven anderen (1Kor.1:12), hoewel dat niet tot verdeeldheid leidde. De apostel Paulus suggereert zelfs een samenwerking wanneer hij zegt: 'Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God heeft de groei gegeven' (1Kor.3:6). Toch moet Apollos geliefd en invloedrijk zijn geweest in de gemeente te Korinthe, omdat Paulus hem later vraagt naar Korinthe te gaan, wat hij echter niet onmiddellijk doet (1Kor.16:12).

Apollos, die uit Alexandrië kwam, is mogelijk met de leer van Philo in aanraking gekomen, die leefde van 20 v.Chr. – 40 n.chr. Deze introduceerde het platonisme in het jodaisme. We weten niet of Apollos door Philo is beïnvloed, wel is waarschijnlijker dat hij in aanraking is geweest met discipelen en de leer van Johannes de dooper en gedoopt is geweest. Hij wist dat Jezus de Messias was en was op de hoogte

van diens leven hier op aarde en de wonderen die hij had gedaan. Maar van Jezus' dood en opstanding wist hij niets en ook had hij geen kennis van de Heilige Geest. Gelukkig ontmoette hij in Efeze Aquila en Priscilla, die hem de weg van God nauwkeuriger uitlegden. Dat deden ze niet in het publiek, maar bij hen thuis. Dat getuigt van wijsheid en tact; ze wilden hem niet openlijk aanvallen of verbeteren. Het is opmerkelijk en het strekt hem tot eer dat hij, een geleerd man, zich door hen liet onderwijzen. De weergave van de (Herziene) Statenvertaling dat Apollos 'nauwkeurig de zaken van de Heere' onderwees, dient gelezen te worden als: dat hij 'nauwkeurig leerde de dingen betreffende Jezus' (18:25). 'Toen hij nu naar Achaje wilde doorreizen, moedigden de broeders hem aan en schreven aan de discipelen aldaar hem te ontvangen' (18:27). Hier vinden we een bevestiging van het gebruik van zogenaamde 'aanbevelingsbrieven' (2Kor.3:1; Rom.16:1).

Apollos – zijn dienst

In Mattheüs 25:14-15 spreekt de Heer Jezus over talenten en bekwaamheid. 'Want het is als een mens die buitenlands ging en zijn eigen slaven riep en hun zijn bezittingen toevertrouwde. En de één gaf hij vijf talenten, de andere twee, de derde één, ieder naar zijn eigen bekwaamheid, en hij ging terstond buitenlands.' Onze tekst geeft voldoende gegevens om meer te weten te komen over Apollos zijn persoon en werk; dus laten we maar eens zien over welke bekwaamheid en talenten hij de beschikking had.

Apollos was een welsprekend of geleerd man

We mogen ervan uitgaan dat Apollos een natuurlijke bekwaamheid had om zich gemakkelijk te uiten, zijn gedachten te formuleren en over te brengen. Sommige vertalingen spreken van een 'geleerd' man in plaats van een welsprekend iemand en dat duidt erop dat hij geschoold was; tenslotte kwam hij uit de stad Alexandrië in Egypte, waar tussen ca. 300 v.Chr. en 117 n.Chr. een vrij grote Joodse gemeenschap was. Deze concentreerde zich vooral in het Deltakwartier en nog een andere wijk, hoewel ook daarbuiten synagogen stonden en dus Joden woonden. Denken we maar aan de Septuagint of Septuaginta, vaak afgekort tot LXX (70 in Romeinse cijfers), de Griekse vertaling van de Tenach of Hebreeuwse bijbel, die tussen circa 250 en 50 v.Chr. hoogstwaarschijnlijk door Joden uit Alexandrië werd vertaald.

Apollos was machtig in de Schriften

Apollos had echter niet alleen zijn natuurlijke bekwaamheid, maar ook talenten, en één daarvan was zijn kennis van het Oude Testament. Hij was machtig in de Schriften, gelijk Mozes, die ook 'machtig was in woorden werken' (Hand.7:22). Met andere woorden, hij had niet alleen een grote Bijbelkennis, maar ook inzicht in het Oude Testament. Het Woord van God woonde rijkelijk in hem (Kol.3:16); hoe is dat met ons, zijn wij ook machtig in de Schriften en neemt het Woord ook ons hart in beslag? Apollos vertoonde dezelfde gezindheid als vroeger Ezra, van wie vermeld wordt 'dat hij zijn hart had gericht, om de wet des Heren te onderzoeken en te volbrengen' (Ezr.7:10).

De kennis van het Oude Testament en de Heer Jezus had Apollos heel waarschijnlijk gekregen van discipelen van Johannes de doper (Mat.14:12; Luk.11:1) die in Alexandrië terecht waren gekomen, want 'hij was onderwezen in de weg van de Heer en leerde nauwkeurig de dingen betreffende Jezus' (18:25). Het is duidelijk dat het voor Apollos boven alle twijfel verheven was dat de Heer Jezus de beloofde Messias was en dat zijn kennis van het Oude Testament hem daartoe op weg had geholpen. Apollos onderzocht de Schriften; want die waren het, die van Jezus getuigden (Joh.5:39), en kan dat niet gezegd worden van het hele Oude Testament (Luk.24:25-27, 45)?

Apollos was vurig van geest en vrijmoedig

Van de apostel Paulus lezen we dat hij vrijmoedig sprak en de mensen overreedde betreffende het koninkrijk van God (19:8). Paulus was wellicht wat dwingender in zijn benadering naar de mensen toe dan Apollos, maar beiden waren ze gedrongen om het Woord van God te verkondigen. 'Wee mij als ik het evangelie niet verkondig!' (1Kor.9:16). Het is wel zeker dat het in die tijd niet altijd gemakkelijk was om Gods Woord te verkondigen in de synagogen. Vaak was er grote tegenstand; dat had de Heer Jezus al ervaren (Luk.4:28-30; 2Kor.11:24; 1Thes.2:14-16). Vandaar dat de apostel Paulus oproept tot gebed: 'Bid ook voor mij, opdat mij het woord gegeven wordt bij het openen van mijn mond, om met vrijmoedigheid het geheimenis van het Evangelie bekend te maken' (Ef.6:19). Naast vrijmoedigheid dienen we ook 'vurig van geest' te zijn, of 'enthousiast', zoals sommigen het vertalen. Enthousiasme is aanstekelijk en kan dienen om de mensen te overtuigen van de echtheid van onze boodschap. Zijn wij nog enthousiast in de verkondiging van het evangelie?

Apollos leerde nauwkeurig de dingen betreffende Jezus

De derde zendingsreis van de apostel Paulus moet plaats hebben gevonden van 54-58 n.Chr. In deze tijd kwam Paulus te Korinthe in aanraking met Apollos. Het was dus al ruim twintig jaar geleden dat de Heer Jezus was gekruisigd en opgestaan en dat de Heilige Geest was uitgestort, en toch was Apollos, toen hij in Efeze verbleef, daarvan niet op de hoogte. Was hij nooit eerder in aanraking met christenen gekomen en waren Priscilla en Aquila de eersten? Apollos' onderwijs was niet onnauwkeurig of onoprecht, maar onvolledig. Het is maar goed dat Priscilla en Aquila in de synagoge aanwezig waren en goed hadden geluisterd naar wat Apollos te vertellen had en tot de ontdekking kwamen dat er aan zijn onderwijs het een en ander ontbrak. Het 'en laten twee of drie profeten spreken en laten de anderen het beoordelen' leverde zijn vruchten op (1Kor.14:29). Ze liepen niet boos uit die samenkomst weg maar 'namen hem met zich mee en legden hem de weg van God nauwkeuriger uit'. Wellicht namen ze hem mee om hem ook onderdak te verschaffen, zoals ze dat eerder ook met Paulus hadden gedaan (18:3). Als dat zo is, dan kunnen we daaruit leren hoe belangrijk het kan zijn om gastvrijheid te verlenen, 'want daardoor hebben sommigen onwetend engelen gehuisvest' (Hebr.13:2). Priscilla en Aquila konden Apollos' gebrek aan onderwijs verhelpen omdat ze, daar mogen we wel van uitgaan, zelf door de apostel Paulus waren onderwezen tijdens zijn verblijf in Korinthe (18:4).

Apollos in Achaje

Ik kan mij zo voorstellen dat Apollos nu, met de nieuw opgedane kennis, nog meer gemotiveerd was dan voorheen om Gods boodschap te verkondigen. Het Woord was 'brandende' in hem (Luk.24:32) en hij maakte zijn voornemen bekend om naar Achaje te gaan, waar hij de gelovigen in Korinthe tot grote steun was. Door zijn grote kennis van Gods Woord was hij in staat om de Joden te weerleggen door te bewijzen dat Jezus de Christus is, iets waartoe de andere gelovigen vermoedelijk niet in staat waren (9:22; 17:3; 18:5). Daarom kunnen we hem een apologeet noemen, een verdediger van het christelijke geloof.

Hoewel we geen verdere gegevens hebben, mogen we er toch van uitgaan dat Apollos ook Kreta nog heeft bezocht, omdat Paulus Titus verzoekt om Apollos verder te helpen (Tit.3:13).

Ten slotte

Zoals we gezien hebben was Apollos een veelzijdig en ijverig man en mag hij een voorbeeld voor ons zijn in wat hij heeft gedaan en hoe hij heeft geleefd als discipel van de Heer Jezus. Nee, we hebben misschien niet die bekwaamheid en talenten waarover Apollos de beschikking had, daarin verschillen we, maar we moeten proberen om even toegewijd, enthousiast, vrijmoedig en behulpzaam te zijn als hij. Om het met de woorden van de apostel Paulus te zeggen: 'Weest mijn navolgers, zoals ook ik van Christus' (1Kor.11:1). ■

